

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

Теорія та технології соціальної роботи
(назва дисципліни)

підготовки бакалавра

(назва освітнього рівня)

спеціальності 231 Соціальна робота

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми ***Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота***

Силабус навчальної дисципліни «**Теорія та технології соціальної роботи**» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота.

Розробник: Петрович Валерій Степанович, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Сидорук Ірина Ігорівна, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, доцент.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота ОПП Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота. ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>150/ 5</u>		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>6-ий</u>
		Лекції <u>38</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>38</u> год. Лабораторні _____ год. Індивідуальні _____ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Самостійна робота <u>64</u> год. Консультації <u>10</u> год. Форма контролю: <u>екзамен</u>	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (-ів)

Прізвище, ім'я та по батькові – Петрович Валерій Степанович

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація

Телефон – 050 605 65 47,

Електронна пошта: petrovichv@ukr.net Petrovich.Valeriy@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1.Анотація курсу. Соціальна робота належить до професій, які формуються та утверджуються для задоволення нагальних потреб суспільства і його громадян. Вона створює належні умови не лише для соціального захисту соціально вразливих індивідів, груп, громад, але й для розвитку їхньої спроможності вибудовувати своє життя, мобілізуючи внутрішні та зовнішні ресурси для подолання складних життєвих обставин. Навчальна дисципліна «Теорія та технології соціальної роботи» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота і вивчається в шостому семестрі, формою контролю є екзамен. На її вивчення відведено 5 кредитів (150 годин), у тому числі: 38 годин лекційних, 38 год. практичних, 10 год. консультації та 64 год. самостійної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність сформованих у процесі пізнавальної й практичної діяльності уявлень, концепцій, понять, які відображають закони, закономірності, принципи, тенденції розвитку соціальної роботи, обґрунтовують стратегії, моделі практики й техніки допомоги окремим особам, сім'ям, групам, спільнотам та організаціям у випадку виникнення у них соціальних та особистих труднощів; комплекс способів і дій, спрямованих на встановлення, збереження чи покращання соціального функціонування об'єкта (індивіда, групи, громади), а також на попередження негативних соціальних процесів.

2. Пререквізити: «Основи соціальної роботи», «Історія соціальної роботи».

Постреквізити: «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах» «Система соціальних служб», «Соціальний супровід сім'ї», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів»

3. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про соціальну роботу як теорію, практику, навчальну дисципліну та сферу професійної діяльності; ознайомлення майбутніх соціальних працівників/фахівців із соціальної роботи з основними характеристиками загальних, міждисциплінарних та прикладних соціальних технологій та технологій соціальної роботи й формування готовності до їх використання на практиці в роботі з різними групами населення та в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Теорія та технології соціальної роботи» є:

- формування цілісного уявлення про предмет, основні теоретичні засади соціальної роботи, її місце в суспільстві;

- ознайомлення студентів із сутністю, специфікою об'єктів і суб'єктів соціальної роботи; життєвими реаліями різних цільових груп користувачів; функціоналом державних та недержавних організацій, що надають соціальні послуги різним категоріям клієнтів;

- ознайомлення студентів, майбутніх соціальних працівників/ФСР, з теорією та методологією соціальної роботи, її основними принципами, цінностями та завданнями; розкриття специфіки використання технологій соціальної роботи у різних сферах життєдіяльності суспільства та з різними категоріями громадян;

- оволодіння умінням аналізувати та оцінювати ситуації, чітко визначати шляхи й способи оптимального вирішення соціальних проблем, обирати відповідний інструментарій для здійснення соціальної діяльності;

- ознайомлення з організаційно-практичними аспектами соціальної інтеграції, адаптації та соціалізації груп та індивідів;

- формування у студентів фахових компетентностей та навичок практичної роботи з використанням засвоєних загальних та спеціальних/прикладних технологій, методів та прийомів.

4. Результати навчання (компетентності)

Навчальна дисципліна спрямована на формування *інтегральної* (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов) та *загальних компетентностей*: ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК5 Здатність планувати та управляти часом. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. *Фахові компетентності*: ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів. ФК 7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці. ФК 8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах. ФК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми,

потреби, особливості та ресурси клієнтів. ФК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей. ФК 13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проєктів і програм. ФК 14. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу. ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи. ФК 17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності. ФК 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи. ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. ФК 21. Здатність забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку й інвалідністю у соціальному середовищі. ФК 22. Здатність вибору і реалізації технологій соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю, з різними категоріями суб'єктів соціальної роботи в закладах освіти, позанавчальних закладах та закладах соціального спрямування. ФК 23. Здатність організовувати та проводити соціально-педагогічний тренінг з різними категоріями клієнтів. ФК 24. Здатність організовувати і координувати волонтерську діяльність. ФК 25. Здатність здійснювати соціально-педагогічну підтримку сімей та дітей з урахуванням ключової ознаки вразливості, організовувати та проводити заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Очікувані програмні результати навчання: ПР31. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. ПР32. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. ПРУ 9. Забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з інвалідністю у соціальному середовищі. ПРУ10. Організовувати та проводити соціально-педагогічний тренінг з різними категоріями клієнтів. ПРК2. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й насаджувати клієнтів. ПРК3. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів. ПРАіВ1. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях. ПРАіВ 6. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу. ПРАіВ 7. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання. ПРАіВ9. Здійснювати вибір і реалізацію технологій соціально-педагогічної роботи з різними категоріями суб'єктів соціальної роботи в закладах освіти. ПРАіВ. 10. Здійснювати волонтерську діяльність.

5. Структура навчальної дисципліни «Теорія та технології соціальної роботи»

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю ¹ / Бали
Змістовий модуль 1. Соціальна робота як взаємозв'язок теорії і практики. Характеристика базових теорій та моделей соціальної роботи						
Тема 1.1. Міжнародні та українські визначення соціальної роботи. Структура сучасної соціальної роботи. Об'єкти та	8	2	2	3	1	ДС, ДБ/2

суб'єкти, закономірності й принципи соціальної роботи.						
Тема 1.2. Сучасні уявлення щодо призначення теорій соціальної роботи. Застосування психологічно-орієнтованих теорій у соціальній роботі. Психодинамічна модель соціальної роботи. Когнітивно-біхевіористські (поведінкові) моделі соціальної роботи. Гуманістично-екзистенційні підходи в соціальній роботі	8	2	2	3	1	РМГ/2
Тема 1.3. Застосування соціологічно-орієнтованих теорій у соціальній роботі. Системна модель соціальної роботи. Соціально-екологічний підхід та практики в соціальній роботі. Соціально-радикальна модель. Рольова теорія. Феміністичні підходи і практики.	8	2	2	3	1	РМГ/2
Тема 1.4. Застосування комплексних (біопсихосоціальних, холістичних) теорій та моделей у соціальній роботі. Теорія кризового втручання в соціальній роботі. Зосереджена на завданні модель соціальної роботи. Сімейна терапія. Психосоціальна терапія як ефективні моделі соціальної роботи в сучасних умовах	8	2	2	3	1	РМГ/2
Тема 1.5. Сучасні перспективи (напрями теорії та практики) соціальної роботи. Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів. Сутність та складові зеленої соціальної роботи	8	2	2	4	-	ДС, ДБ/2
Тема 1.6. Сучасні концепції, важливі для соціальної роботи. Якість життя. Ексклюзія (соціальне виключення) і інклюзія (включення). Стигма та дискримінація. Резильєнс (стресостійкість). Емпаурмент (наснаження) й активізація як базові моделі й практики в сучасній соціальній роботі	8	2	2	4	-	ДС, ДБ/2
Тема 1.7. Індивідуальна соціальна робота. Ведення випадку в соціальній роботі	8	2	2	4	-	РЗ/К/2
Тема 1.8. Теорія і практичні моделі групової соціальної роботи	9	2	2	4	1	РМГ/3
Тема 1.9. Соціальна робота в спільноті. Змістові компоненти соціальної роботи в громаді	8	2	2	4	-	РМГ/3
Разом за змістовим модулем 1	73	18	18	32	5	20
Тести/контрольна робота 1						30
Змістовий модуль 2. Загальні (функціональні) технології соціальної роботи. Особливості соціальної роботи в різних сферах життєдіяльності людини						

Тема 2.1. Технологія як спосіб організації соціальної роботи й соціально-педагогічної діяльності та умова їх оптимізації. Технологія та методи соціально-діагностичної роботи. Оцінка ефективності соціальної роботи	8	2	2	3	1	ДС, ДБ, РМГ/2
Тема 2.2. Технології профілактичної роботи соціального працівника/ ФСП/ соціального педагога	8	2	2	3	1	ДС, ДБ; РМГ/2
Тема 2.3. Соціальна терапія і технології її здійснення	8	2	2	3	1	РЗ/К; РМГ/2
Тема 2.4. Технології соціальної абілітації та реабілітації	8	2	2	3	1	РЗ/К, РМГ/2
Тема 2.5. Технології соціального та соціально-психологічного консультування та посередницької діяльності	8	2	2	3	1	РМГ РЗ/К/2
Тема 2.6. Технології зв'язку з громадськістю та взаємодії зі ЗМІ в соціальній роботі. Рекламно-інформаційні та інформаційно-роз'яснювальні технології в соціальній роботі.	7	2	2	3	-	РМГ, РЗ/К/2
Тема 2.7. Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї	8	2	2	4	-	ДС, ДБ, РМГ/2
Тема 2.8. Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю та їхніми сім'ями.	8	2	2	4	-	РМГ, РЗ/К /2
Тема 2.9. Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку та пенсіонерами.	7	2	2	3	-	РЗ/К, РМГ/2
Тема 2.10. Соціальна спрямованість діяльності неурядових організацій. Волонтерство як ресурс соціальної роботи.	7	2	2	3	-	ДС, ДБ; РМГ/2
Разом за змістовим модулем 2	77	20	20	32	5	20
Тести/ контрольна робота 2						30
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						60/тести
ІНДЗ (за наявності)						-
Всього годин/балів	150	38³	38³	64	10	100

Примітки: ^{1/} Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо. ^{3/}У випадку набору студентів менше 15 (малокомплектна група) кількість аудиторних годин зменшується вдвічі. Теми не розглянуті аудиторно опрацьовуються студентами самостійно.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Важливе значення при вивченні навчального курсу «**Теорія та технології соціальної роботи**» має організація **самостійної роботи студентів**. Самостійна робота з дисципліни здійснюється за такими напрямками: підготовка теоретичних питань до семінарських занять; опрацювання першоджерел (друкованих видань та інтернет-ресурсів); виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань, вирішення/розв'язання кейсів; підготовка до підсумкових модульних робіт; підготовка до екзамену.

**Змістовий модуль 1. Соціальна робота як взаємозв'язок теорії і практики.
Характеристика базових теорій та моделей соціальної роботи**

Тема 1.1. Міжнародні та українські визначення соціальної роботи. Структура сучасної соціальної роботи. Об'єкти та суб'єкти, закономірності й принципи соціальної роботи.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійного опрацювання

1. Чи є зміст соціальної роботи однаковим у різних країнах? Що, на Вашу думку, перешкоджає уніфікації соціальної роботи?
2. Спробуйте визначити відмінність між соціальною роботою і медициною, соціальною роботою і педагогікою, соціальною роботою і юриспруденцією.
3. Яке з визначень соціальної роботи Вам подобається найбільше? Чому?
4. Які існують підходи до визначення соціальної роботи як науки?
5. У чому, на Вашу думку, полягає призначення соціальної роботи як навчальної дисципліни?
6. Чим обумовлюється наявність рівнів соціальної роботи? Дайте характеристику цих рівнів.
7. У чому полягає відмінність традиційного й сучасного бачення компонентів соціальної роботи.
8. Яким чином можна запобігати стигматизації у роботі з різними категоріями клієнтів соціальної роботи?
9. Як, на вашу думку, впливає знання суті закономірностей і принципів на характер роботи соціального працівника (педагога).
10. Яка з моделей прийняття професійних рішень (патерналістична, інструментальна, контрактна, персоналістична) є, на Вашу думку, найтипівішою для соціальних працівників в Україні?

Тема 1.2. Сучасні уявлення щодо призначення теорій соціальної роботи. Застосування психологічно-орієнтованих теорій у соціальній роботі. Психодинамічна модель соціальної роботи. Когнітивно-біхевіористські (поведінкові) моделі соціальної роботи. Гуманістично-екзистенційні підходи в соціальній роботі

1. Чи всі теорії соціальної роботи пов'язані з певними техніками втручання?
2. Чим, на Вашу думку, викликана багатоманітність теоретичних моделей соціальної роботи?
3. Чим можна пояснити еволюцію підходів у соціальній роботі?
4. Яка класифікація теорій і теоретичних моделей соціальної роботи Вам подобається більше? Обґрунтуйте свою думку.
5. У чому полягають основні засади психодинамічного підходу? Як можна застосовувати психодинамічний підхід у сучасній соціальній роботі?
6. Визначіть суть та основні напрями сучасного психоаналізу.
7. Які психоаналітичні техніки роботи з клієнтами Вам відомі?
8. Яким чином використовуються основні техніки когнітивізму в практичній соціальній роботі? У чому проявляються недоліки когнітивної теорії?
9. Чи є використання гуманістичної теорії поширеним і значущим у соціальній роботі? У чому проявляються недоліки гуманістичної теорії?
10. Чи є використання екзистенційної теорії поширеним і значущим у соціальній роботі? Яким видам соціальної роботи надають перевагу екзистенціалісти (індивідуальна, групова, робота з сім'єю)?

Тема 1.3. Застосування соціологічно-орієнтованих теорій у соціальній роботі. Системна модель соціальної роботи. Соціально-екологічний підхід та практики в соціальній роботі. Соціально-радикальна модель. Рольова теорія. Феміністичні підходи і практики.

1. Що може стримувати соціальних працівників, які хотіли б застосовувати у своїй практиці системний підхід?

2. Чому ідея створення підтримуючих мереж є центральною у теорії систем?
3. Поясніть, чому екологічний підхід у соціальній роботі спирається на теорію систем?
4. Які техніки можуть використовуватись в рамках концепцій життєвого стресу, протистояння, життєвої ніші та ареалу, родинності, навичок?
5. У чому ви бачите переваги і недоліки соціально-екологічної моделі соціальної роботи?
6. У чому відмінності між радикальними і нерадикальними підходами в соціальній роботі?
7. Поясніть значення основних ідей фемінізму та фокусів практики феміністичної соціальної роботи.
8. Які підходи до практики соціальної роботи пропонує радикальний фемінізм?
9. Підготуйте реферативні повідомлення про сучасних дослідниць феміністичної соціальної роботи: Лєни Доминеллі, Марі Валентич та Ейлен МакЛеод.
10. Розкрийте ключові ідеї статті Ярошенко А., Семигіної Т. Феміністична соціальна робота як професійне інвестування в жіночу солідарність. *Вісник АПСВТ*. 2019. №1. С.13-29

Тема 1.4. Застосування комплексних (біопсихосоціальних, холістичних) теорій та моделей у соціальній роботі. Теорія кризового втручання в соціальній роботі. Зосереджена на завданні модель соціальної роботи. Сімейна терапія. Психосоціальна терапія.

1. Що дає теорія кризового втручання соціальним працівникам?
2. У яких випадках доцільним є кризове втручання?
3. Наведіть приклади використання технік, характерних для кризового консультування.
4. У яких випадках використовується метод інтенсивного догляду (опіки)?
5. У випадках гострої чи хронічної кризи чи є ефективним кризове втручання?
6. У яких випадках найбільш часто використовується кризове консультування?
7. У яких випадках застосовуються елементи зосередженої на завданні моделі? У яких випадках робота в межах цієї моделі вважається завершеною?
8. Із чим пов'язані обмеження використання зосередженої на завданні моделі? Який етап роботи за цією моделлю Вам видається найскладнішим? Поясніть свою думку?
9. Яка відмінність між тим, щоб працювати з сім'єю як із системою, і тим, щоб працювати з окремими індивідами, котрі є членами сім'ї?
10. Спробуйте скласти соціальну історію своєї сім'ї, відобразивши її функціонування та структуру. Побудуйте графічну схему стосунків у сім'ї (скажімо генограму трьох поколінь).?

Тема 1.5. Сучасні перспективи (напрями теорії та практики) соціальної роботи. Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів. Сутність та складові зеленої соціальної роботи

1. Опрацюйте видання: Павловский А. Социальная работа с подростками с опорой на сильные стороны: практ пособ. К. 2015. 108 с. URL: <http://afew.org.ua/wp-content/uploads/2016/02/Sotsialnaya-rabota-s-podrostkami-s-oporoy-na-silnyie-storonyi.pdf>
2. Розкрийте ключові інструменти підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнтів.
3. Підготуйте реферативні повідомлення про фундаторів підходу, зорієнтованого на сильні сторони клієнтів: Флоренс Холліс, Ен Вайк, Чарльз Репп, Пам Салліван
4. Запропонуйте своє розуміння ключової ідеї зеленої соціальної роботи: потрібно забезпечити доступність ресурсів, екологічну справедливість і сталий (збалансований) розвиток суспільства.

5. Як ви думаєте, чому соціальна робота в останні десятиліття набуває зеленого кольору?

6. Підготуйте реферативні повідомлення про фундаторів зеленої соціальної роботи: Лени Домінеллі, Джефа Пітерса, Джон Коатс, Мела Грея.

Тема 1.6. Сучасні концепції, важливі для соціальної роботи. Якість життя. Ексклюзія (соціальне виключення) і інклюзія (включення). Стигма та дискримінація. Резильєнс (стресостійкість). Емпатурмент (наснаження) й активізація як базові моделі й практики в сучасній соціальній роботі.

1. Чи погоджуєтесь ви з думкою, що якість життя – це комплексна інтегральна характеристика становища людини/групи в різних соціальних системах. Якщо так. То аргументуйте свої міркування.

2. Які інтервенції соціальної роботи є доцільними задля підвищення якості життя індивідів, груп, громад?

3. Дайте власне тлумачення термінів ексклюзія та інклюзія.

4. Наведіть та охарактеризуйте основні прояви (маніфестації) стигми в житті людини?

5. Розкрийте специфіку роботи соціального працівника щодо посилення резильєнс клієнта (здатності людини відновлюватись до нормального функціонування після впливу надзвичайної ситуації)

6. Окресліть актуальні напрями та зміст психосоціальної допомоги особистості дитини в умовах конфліктних та постконфліктних ситуацій.

7. В чому проявляються особливості надання психологічної допомоги особам, які пережили втрату близької людини внаслідок бойових дій?

8. У чому полягають основні ідеї Паоло Фрейра?

9. Які дії/прийоми/техніки соціального працівника більш доцільні при наснаженні індивідуального клієнта, а які – при активізації певної спільноти чи громади?

Тема 1.7. Індивідуальна соціальна робота. Ведення випадку в соціальній роботі

1. Опишіть зміст і принципи індивідуальної соціальної роботи, розкрийте їх зміст.

2. Які методи збору інформації про клієнта Вам доводилося використовувати у своїй роботі?

3. Проаналізуйте техніки і прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.

4. Зробіть опис індивідуального випадку, охарактеризуйте його структуру.

5. Яку роль відіграє представництво інтересів клієнта в індивідуальній соціальній роботі? Назвіть відомі Вам форми представництва?

Тема 1.8. Теорія і практичні моделі групової соціальної роботи

1. Використовуючи власний досвід та знання, визначте, в чому полягає відмінність групової роботи від індивідуальної.

2. Чим, на вашу думку, група відрізняється від інших спільностей людей?

3. Що ви розумієте під поняттям «ефект групи»? В чому полягає його сутність.

4. Яким чином здійснюється підготовка до роботи групи?

5. Яким чином надається зворотній зв'язок під час групової роботи?

6. Як ви гадаєте, чи обов'язково потрібна допомога професіоналів на етапі становлення групи самопомоги (групи взаємодопомоги)?

7. Охарактеризуйте методи оцінювання групової динаміки і групової ефективності. Які різновиди груп у майбутньому ви як фахівець могли б вести?

8. Напишіть програму роботи групи сімейної освіти для молодого подружжя (мета, завдання, теми, форми роботи)

Тема 1.9. Соціальна робота в спільноті. Змістові компоненти соціальної роботи в громаді.

1. Як визначається громада у працях зарубіжних науковців?

2. Охарактеризуйте територіальну громаду в Україні.

3. Перерахуйте основні якості та характеристики громади.

4. Які проблеми існують в законодавчому регулюванні діяльності територіальної громади?
5. На що мають бути спрямовані дії спеціалістів соціальної сфери, які працюють в громаді?
6. Спробуйте визначити, членом скількох громад Ви є? Окресліть проблеми, які на вашу думку, потребують вирішення у межах територіальної громади, в якій ви проживаєте.
7. Чи можете Ви визначити відмінність між організацією та громадою?
8. З якою метою соціальний працівник складає карту громади?
9. Охарактеризуйте вісім базових моделей практичної роботи в громаді (за американською «Енциклопедією соціальної роботи» (1995)): організація сусідів та громадськості; організація функціональних громад; соціальний та економічний розвиток громади; соціальне планування; розвиток програм та зв'язків у громаді; політичні та соціальні дії; коаліції; соціальні рухи.
10. Обґрунтуйте альтернативний підхід до виділення моделей організації громади: модель організаційних зв'язків; модель зустрічей у домівках; модель коаліцій; модель соціальних мереж.

Змістовий модуль 2. Загальні (функціональні) технології соціальної роботи.

Особливості соціальної роботи в різних сферах життєдіяльності людини.

Тема 2.1. Технологія як спосіб організації соціальної роботи й соціально-педагогічної діяльності та умова їх оптимізації. Технологія та методи соціально-діагностичної роботи. Оцінка ефективності соціальної роботи

1. Чим можна пояснити багатоманітність соціальних технологій. Які фактори обумовлюють багатоманіття технологій соціальної роботи?
2. Назвіть групи технологій соціальної роботи.
3. Які функції технологій соціальної роботи виділяють дослідники?
4. Дайте характеристику дослідницьких (пізнавальних) соціально-педагогічних технологій
5. Опишіть суб'єктивні та об'єктивні помилки соціальної діагностики та шляхи їх мінімізації.
6. Проаналізуйте можливі форми та моделі діагностики проблем соціального характеру.
7. Що соціальному працівнику/педагогові треба знати, уміти для здійснення діагностичної функції?
8. Підберіть необхідний інструментарій для проведення діагностики однієї з обраних проблем (обдарованості учнів, рівня агресивності підлітків, схильності до адиктивної поведінки, рівня конфліктності особистості, виявлення професійних інтересів, сімейних взаємовідносин тощо).
9. Назвіть моделі експертної роботи і визначте основні відмінності між ними.
10. Розкрийте сутність моніторингу й оцінки як засобів підвищення ефективності надання соціальних послуг.

2.2. Технології профілактичної роботи соціального працівника/ ФСП/ соціального педагога

1. Чим відрізняють медичні, юридичні чи інші заходи з профілактики від профілактики в соціальній сфері.
2. Відшукайте нормативно-правові документи, що спрямовані на профілактику тих чи тих негативних явищ.
3. Розкрийте більш детально складові структурної профілактики: профілактика через усвідомлену поведінку; підтримка здоров'я на політичному, соціальному та культурному рівнях; поширення знань і компетентності в діях серед головних уразливих груп; відповідність стратегіям, зорієнтованим на зміну умов, за яких відбувається прояв

певної поведінки; зміцнення солідарності з людьми з вразливих категорій й толерантне ставлення до різних способів життя.

4. Покажіть специфіку здійснення контрольно-репресивної, охоронно-захисної, нейтралізуючої, відволікаючої, виключаючої та «компенсаторної» профілактики.

5. Розробіть програму профілактичного заходу з конкретною цільовою групою, використовуючи форми та методи профілактичної роботи.

Тема 2.3. Соціальна терапія і технології її здійснення

1. Обґрунтуйте необхідність використання в соціальній роботі та соціально-педагогічній діяльності терапевтичних технологій.

2. Поясніть зміст вислову «доглядати за душею».

3. Хто з відомих дослідників вивчав питання використання терапії у соціально-педагогічному аспекті. Підготуйте реферативні повідомлення про фундаторів використання терапії в соціальній роботі.

4. Дайте характеристику моделям терапії у соціальній роботі/соціально-педагогічній діяльності.

5. Підберіть 1-2 терапевтичні методики для презентації їх групі.

6. Підберіть казки, твори, які можна використовувати за методом казкотерапії у роботі з дітьми: а) конфліктними; б) агресивними; в) схильними до правопорушень; г) жертвами насилля.

Тема 2.4. Технології соціальної абілітації та реабілітації

1. Проаналізуйте різні підходи дослідників до визначення поняття «соціальна реабілітація»: визначте спільні риси та відмінності між ними.

2. Назвіть принципи реабілітаційної роботи та розкрийте їх зміст.

3. Окресліть та аргументуйте свій вибір соціальних груп, котрі мають потребу в соціальній реабілітації.

4. Опишіть етапи соціально-реабілітаційної роботи і визначіть їх зміст.

5. Покажіть особливості медико-соціальної, професійно-трудової, соціально-психологічної, соціально-побутової та соціально-рольової реабілітації (на прикладі певних груп клієнтів спеціалізованої соціальної служби).

6. Назвіть етапи проведення соціально-побутової адаптації.

8. Поцікавтесь, які реабілітаційні установи є у населеному пункті, де Ви проживаєте. Визначте, на яких проблемах вони спеціалізуються.

Тема 2.5. Технології соціального й соціально-психологічного консультування та посередницької діяльності.

1. Назвіть типові та соціальні проблеми, які є предметом соціального консультування.

2. Що передбачає консультативна діяльність?

3. Які моделі консультування існують?

4. Які завдання можна вирішити в процесі консультативної бесіди?

5. Перерахуйте основні вимоги до соціального працівника, який проводить консультацію з клієнтом.

6. Використовуючи інтернет-ресурси та інші інформаційні джерела складіть список наукових видань із теми семінарського заняття.

7. Заповніть таблицю «Етапи і процедури консультативної практики»

Етапи консультації	Процедури консультативного процесу
Підготовчий етап	
Етап налаштування на роботу	
Діагностичний етап	
Рекомендаційний етап	
Контрольний етап	
Етап конструктивної консультативної взаємодії з клієнтом	

Тема 2.6. Технології зв'язку з громадськістю та взаємодії зі ЗМІ в соціальній роботі. Рекламно-інформаційні та інформаційно-роз'яснювальні технології в соціальній роботі.

1. Які вимоги ставлять до спеціалістів у галузі PR в сучасних умовах. Охарактеризуйте їх.
2. Підготуйте прес-реліз заходу (акції) за певною тематикою.
3. Розкрийте методику проведення публічних масових заходів та інформаційних кампаній.
4. Створіть один із видів корпоративної продукції із врахуванням особливих потреб осіб із інвалідністю.
5. Проаналізуйте Закон України «Про рекламу» на предмет його спрямованості на вирішення соціальних проблем громадян.
6. Яку тематику висвітлює соціальна реклама? В чому полягають її функції?
7. Назвіть і покажіть специфіку каналів рекламного впливу. Критерії вибору каналу рекламного впливу.
8. Що є основними складовими ефективності соціальної реклами?
9. Підготуйте порівняльну таблицю спільного та відмінного у соціальній рекламі та соціальній рекламній кампанії.
10. Створіть рекламний ролик про діяльність організації соціальної сфери або створіть рекламний буклет про надання певної соціальної послуги.

Тема 2.7. Технології сімейно-орієнтованої соціальної роботи. Оцінка потреб дитини та сім'ї.

1. Використовуючи досвід навчально-фахової діяльності (систему практик), висловіть своє ставлення, аргументуючи його, до використання численних класифікацій сім'ї у конкретній практиці соціальної роботи.
2. Розкрийте особливості проходження адаптація сім'ї до сучасних соціально-економічних умов.
3. Якими є характерні проблеми, з якими зіштовхуються батьки в процесі виховання дітей на різних вікових етапах їхнього розвитку?
4. Окресліть методику визначення основної (ключової) проблеми сім'ї. Розкрийте поняття «криза» та «сім'я у кризі».
5. Доведіть твердження про те, що соціальна робота з сім'єю сприяє стабілізації сімейного життя.
6. Обґрунтуйте з теоретичної та практичної точок зору твердження про те, що соціальна робота з сім'єю є найбільш широким полем діяльності фахівців із соціальної роботи.
7. Як можна здійснити адміністративний вплив на сім'ю з антисоціальною поведінкою батьків.
8. Хто (особи та соціальні інститути) здійснює турботу про дитину, що залишилася без піклування батьків, і які їхні функції?
9. За допомогою «Анкети вивчення взаємовідносин у сім'ї» (один із її варіантів представлений у посібнику *Методи та технології роботи соціального педагога / Авт. -упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В. Тютюнник. Навч. пос. – К.: Слово, 2011. – С. 254-255*) вивчіть взаємостосунки між членами певної родини, провівши анкетування в цій сім'ї.
10. Хто може бути надавачем соціальних послуг для сім'ї, де є випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми? Якими є основні ризики (труднощі, застереження) та рекомендації щодо роботи з сім'ями, особами, які мають таку ознаку вразливості

Тема 2.8. Технології соціальної роботи з особами з інвалідністю та їхніми сім'ями.

1. Розкажіть про відомі вам зразки здійснення в нашій країні матеріального, соціально-побутового й медичного забезпечення дітей та молоді з інвалідністю.

2. Вкажіть як вирішується проблеми інвалідності в різних регіонах України, зокрема на Волині (на прикладі матеріалів зі ЗМІ).

3. Складіть порівняльну схему діяльності організацій і установ соціального обслуговування осіб із інвалідністю

№ п/п	Назва організації	Об'єкти соціальної роботи	Завдання	Форми, методи, технології соціальної роботи

4. Проаналізуйте, з якою метою створюються громадські організації для осіб з інвалідністю в Україні, їх завдання, функції, напрями діяльності.

5. Проаналізуйте вітчизняні й міжнародні програми і проекти, які реалізуються в Україні в рамках технічної допомоги громадським організаціям осіб із інвалідністю, програм самодопомоги й взаємного співробітництва.

6. Визначте, які труднощі і перешкоди існують для інтегративного навчання осіб із інвалідністю.

7. Чим, на вашу думку, викликана стигматизація людей із психофізичними розладами? Яким чином можна запобігти цьому явищу?

Тема 2.9. Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку та пенсіонерами.

1. Опишіть особливості процесу старіння. Які чинники, на вашу думку, найбільше впливають на нього?

2. У чому полягають основи теорії старіння населення з позицій соціально-демографічного процесу?

3. Проаналізуйте проблему адаптації до старості й проблему соціальної роботи в цьому напрямі.

4. Охарактеризуйте своєрідність медичних і соціально-психологічних проблем літнього і старечого віку й можливі моделі соціальної роботи в цей період.

5. Яких принципів необхідно дотримуватись при організації соціальної підтримки людей похилого віку?

6. У чому полягає соціальна реабілітація людей похилого віку?

7. Які форми організації громадської активності для людей похилого віку вам відомі?

8. Складіть бібліографію статей у фахових журналах («Соціальний захист», «Соціальна політика й соціальна робота», «Практична психологія й соціальна робота» та ін.) за останній рік із даної проблеми, на одну із статей – зробіть анотацію.

9. У чому полягає роль і завдання соціальних сервісних інституцій для людей похилого віку.

10. Ознайомтесь і узагальніть досвід роботи з людьми похилого віку й самотніми:

а) в територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг); б) геронтологічному пансіонаті; в) осередку патронажних сестер Червоного Хреста. Які заклади для ЛПВ доцільно було б розвивати в Україні?

Тема 2.10. Соціальна спрямованість діяльності неурядових організацій. Волонтерство як ресурс соціальної роботи.

1. Опрацюйте Закон України «Про об'єднання громадян».

2. Покажіть механізм взаємодії держави та третього сектору (недержавних організацій) в питаннях соціально-педагогічної роботи?

3. Складіть банк неурядових організацій соціального спрямування, які працюють у нашому регіоні.

4. Узагальніть досвід роботи однієї неурядової організації соціального спрямування.

5. Створіть програму волонтерської ініціативи, спрямовану на соціально-педагогічну підтримку однієї з вразливих категорій дітей та молоді.

6. Проаналізуйте Закон України «Про волонтерську діяльність» (останню редакцію). Покажіть його сильні сторони та проблемні місця.

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання.

Для усвідомленого й системного засвоєння курсу необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота студентів в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота. Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Аудиторні заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій та лекцій-диспутів; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: мозковий штурм, бесіда, диспут, дискусія, «асоціативний кущ», «дерево цілей», «дерево проблем», кейс-навчання (розгляд конкретних проблемних ситуацій), проєктна діяльність та робота в малих групах, тестування, елементи тренінгових занять, відвідування соціальних установ та служб. На практичному занятті студенти презентують конкретну проблему, вчаться дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння, а також, як експерти – знання своїх колег-одногрупників.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до Положення про оцінювання навчальних досягнень студентів за кредитно-модульною системою.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Обов'язковими є:

1) поточний контроль – мультимедійне представлення завдання по темі, передбаченій силабусом, яке передбачає не лише володіння теоретичними знаннями, але й практичними вміннями. Максимальну кількість балів по темах 1.1.-1.7, 2.1.-2.10 (по 2 бали), 1.8.-1.9 (по 3 бали) можна отримати за умови мультимедійного представлення завдання (представлення напрацювань малої групи) та виконання завдання самостійної роботи. За умови малокомплектної групи кількість аудиторних годин зменшується вдвічі, а максимальна кількість балів під час поточного оцінювання відповідно до тем збільшується вдвічі. Поточний контроль – максимум **40 балів**;

Передбачено написання МКР (їх 2, після вивчення кожного з двох змістових модулів), кожна з МКР оцінюється **30 балами**. Підсумковий контроль – максимум **60 балів**.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в он-лайн формі (за погодженням з деканатом).

Отримані сертифікати підвищення кваліфікації, участь у вебінарах та ін., тема яких відповідає навчальній дисципліні зараховуються як: **6-15 год.** як виступ на 2 практичних; 15-30 год. як МКР відповідно до теми. Зарахування результатів формального, неформального та інформального навчання здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді письмового або комп'ютерного тестування (Classroom). Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань. Максимальна оцінка за іспит – **60 балів**.

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильності відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Студент, який набрав більше 75 балів в результаті поточного та підсумкового контролю має право погодитись на оцінку під час заліку, екзамену. У разі складання екзамену бали підсумкового контролю анулюються. Якщо студент набирає менше 60 балів за результатами поточного контролю та екзамену він складає іспит повторно. Складання та перескладання екзамену проводиться згідно розкладу.

Перелік питань до екзамену.

1. Нові підходи до процесу формування дефініцій та визначень соціальної роботи XXI століття (за матеріалами Міжнародної федерації соціальних працівників).
2. Структура сучасної соціальної роботи. Розвиток соціальної роботи як сфери практичної фахової діяльності, галузі науки та навчальної дисципліни.
3. Система закономірностей і принципів соціальної роботи.
4. Методологічні, організаційно-розпорядчі, соціально-політичні, психолого-педагогічні принципи соціально-педагогічної роботи. Прийняття професійних рішень у соціальній роботі.
5. Передумови виникнення теорії соціальної роботи в зарубіжних країнах та Україні. Сучасні уявлення щодо призначення теорій соціальної роботи.
6. Еволюція методології соціальної роботи. Класифікація теорій та моделей соціальної роботи.
7. Загальна характеристика психологічно орієнтованих теорій (моделей) соціальної роботи (психодинамічна, когнітивно-біхевіористська (поведінкова) та гуманістично-екзистенційна моделі).
8. Застосування ключових технік психодинамічної моделі: перенесення, контрперенесення, інтерпретації в практичній індивідуальній та груповій роботі з клієнтами.
9. Особливості когнітивно-біхевіористської моделі соціальної роботи: раціонально-емотивна терапія А.Елліс, когнітивна терапія А. Бека, реальнісна терапія В. Глассера.
10. Основні теоретичні засади та практичні інструменти гуманістично-екзистенційного підходу в соціальній роботі.
11. Загальна характеристика соціологічно орієнтованих теорій (моделей) соціальної роботи (системна теорія, соціально-екологічна теорія, соціально-радикальна модель).
12. Характеристика використання ефективних методів (підходів) в рамках соціально-екологічної моделі (метод сімейного центру, метод навичок, метод життєвої моделі, модель екосистем).
13. Застосування комплексних (біопсихосоціальних, холістичних) теорій та моделей у соціальній роботі
14. Загальна характеристика кризового втручання як методу професійної практики в діяльності соціальних служб країн Заходу та вітчизняних соціальних агенціях.
15. Використання елементів зосередженої на завданні моделі в практичній соціальній роботі.

16. Сімейна терапія та психосоціальна терапія як ефективні моделі соціальної роботи в сучасних умовах.
17. Використання у сучасній соціальній роботі феміністичних підходів і практик.
18. Сучасні концепції, важливі для соціальної роботи: якість життя, ексклюзія (соціальне виключення) і інклюзія (включення), стигма та дискримінація.
19. Імпаурмент/наснаження й активізація як базові моделі й практики в сучасній соціальній роботі. Резильєнс (стресостійкість) в роботі з клієнтами, які зазнали впливу надзвичайних обставин.
20. Характеристика методів соціальної роботи за ступенем згуртованості (об'єднаності) її об'єктів.
21. Характеристика методів соціальної роботи за їх змістом і характером.
22. Місце індивідуальної роботи в практичній соціальній роботі. Об'єкт індивідуальної роботи. Порівняльний аналіз моделей індивідуальної соціальної роботи.
23. Техніки і прийоми індивідуального інтерв'ю в соціальній роботі.
24. Поняття й призначення методу групової роботи.
25. Види і класифікація груп: соціологічний, соціально-психологічний і педагогічний підходи.
26. Принципи групової соціальної роботи. Організація, зміст й етапи соціальної роботи з групою.
27. Технологія здійснення групової психолого-педагогічної терапії (на прикладі тренінгу, діяльності груп взаємодопомоги).
28. Характеристика різних підходів до визначення громади. Робота в громаді як метод соціальної роботи.
29. Методи, моделі та технології соціальної роботи в територіальній громаді.
30. Діяльність соціального працівника/ФСР щодо розвитку громади.
31. Сутність і види соціальних технологій. Специфіка й класифікація технологій в соціальній роботі.
32. Соціальна діагностика та її значення в соціальній роботі.
33. Загальні проблеми соціальної діагностики. Принципи й рівні соціальної діагностики.
34. Методи і технології соціальної діагностики в роботі з клієнтами.
35. Поняття соціальної експертизи, її функції та завдання. Організаційні моделі та методи соціальної експертизи.
36. Сутність і зміст соціальної терапії, її головні моделі.
37. Основні форми і методи терапевтичного впливу, що застосовуються в соціальній роботі.
38. Соціальна профілактика як напрям соціальної роботи. Структура процесу соціальної профілактики, її основні процедури.
39. Мета, об'єкти соціально-профілактичного впливу, види та рівні соціальної профілактики.
40. Стратегії, тактики та методи профілактичного втручання (інтервенції) соціального працівника/педагога/ФСР.
41. Сутність, мета і завдання соціальної реабілітації, її об'єкти та суб'єкти.
42. Технології здійснення соціальної реабілітації особистості та сім'ї.
43. Соціальне консультування: призначення, сутність і зміст. Основні принципи та види соціального консультування.
44. Індивідуальне консультування як стратегія втручання в соціальній роботі. Техніка соціального спілкування з клієнтами в процесі індивідуальної консультативної допомоги.
45. Методика психолого - терапевтичного консультування по телефону. Помилки та ілюзії телефонної консультації.
46. Мета і основні завдання посередництва, його види і форми. Форми посередництва в соціальній роботі.

47. Методика та технології посередницької діяльності соціального працівника/ФСР.
48. Зміст технологій зв'язку з громадськістю (PR) в соціальній роботі.
49. Методики організації зв'язків з засобами масової інформації в соціальній роботі.
50. Рекламно-інформаційні технології в соціальній сфері. Соціальна реклама і соціальні інформаційні кампанії: спільне та відмінне.
51. Інформаційно-роз'яснювальні технології в соціальній роботі.
52. Типологізація сімей. Характеристика загальних і специфічних соціальних проблем сімей.
53. Соціально-педагогічна допомога, спрямована на гармонізацію сімейних стосунків.
54. Основні види і форми соціальної допомоги сім'ї.
55. Методики соціально-педагогічної роботи з різними типами проблемних сімей.
56. Типові рекомендації щодо здійснення різних видів соціальної роботи з неблагополучною сім'єю.
57. Оцінювання потреб сім'ї як базова технологія соціальної роботи. Процедура оцінки потреб дитини та сім'ї.
58. Зміст поняття інвалідності в сучасних умовах. Інвалідність у дітей як соціальна проблема.
59. Соціально-політичні й правові аспекти допомоги дітям та молодим людям з інвалідністю.
60. Характеристика сімей, що мають дітей з інвалідністю.
61. Сім'я як активний фактор реабілітації та соціальної адаптації дитини інвалідністю. Соціально-педагогічна робота з батьками, котрі мають дітей з відхиленнями у розвитку.
62. Специфіка перебування дітей з інвалідністю у сім'ях та перебудова внутрішньосімейних стосунків.
63. Сутність абілітації та реабілітації в роботі з дітьми з інвалідністю. Недопущення соціальної депривації дітей з обмеженими можливостями.
64. Технологія соціальної реабілітації дітей та молодих людей з обмеженими можливостями.
65. Неурядові організації соціального спрямування. Відмінності між державними та неурядовими організаціями в соціальній сфері.
66. Роль неурядових організацій у вирішенні соціальних проблем сімей, дітей та молоді.
67. Мотиви участі молоді у волонтерській роботі. Технологія залучення людських ресурсів до волонтерського руху в соціальній сфері.
68. Волонтерські групи як ресурс соціального потенціалу державних чи територіальних соціальних служб і НДО.
69. Зміст, форми та методи діяльності волонтерів в умовах мережі центрів соціальних служб та недержавних організацій, в умовах закладу вищої освіти.
70. Соціальний статус та психологічні особливості людей похилого віку.
71. Специфіка перебування людини похилого віку в сім'ї. Проблеми насилля щодо них в сім'ї.
72. Зміст, форми та методи соціальної роботи з людьми похилого віку.
73. Сучасні технології соціальної роботи з людьми похилого віку. Досвід створення груп самопомоги та реалізації інших соціальних проєктів.
74. Соціальна реабілітація та допомога людям похилого віку в світі та Україні.
75. Зміст діяльності закладів соціальної підтримки людей похилого віку та одиноких громадян.

VI. Шкала оцінювання знань студентів

Оцінка	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS
--------	---------------------	-----------------------

в балах		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Безпалько О.В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. К.: Науковий світ, 2006. 363 с.
2. Все про соціальну роботу : навч. енциклопед. словник-довідник / [За ред. В. М. Пічі. Вид. 2-ге, виправлене, перероблене та доповнене]. Львів: «Новий Світ 2000», 2013. 616 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. редакцією проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум. 2013. 536 с.
4. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога. К. : Слово, 2008. 240 с.
5. Іванова І.Б. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг): навч. Посіб. К.: Університет «Україна», 2018. 302 с.
6. Карпенко О. Г. Теорія та практика соціальної роботи [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. К. : Слово, 2015. 402 с.
7. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота: теорія і практика [підручник] / 2-е вид. К: Каравела, 2015. 368 с.
8. Методи та технології роботи соціального педагога / Авт.-упоряд. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В. Тютюнник. Навч. пос. К.: Слово, 2011. 496 с.
9. Петрович В.С. Навчально-методичне забезпечення курсу «Технології соціально-педагогічної діяльності». *Соціальна педагогіка: навч. - метод. матеріали для підготовки бакалаврів соц. педагогіки.* / П.Гусак [та ін] ; за заг. ред. П. Гусака, Л. Грицюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2012. – с. 160-196.
10. Пірен М. І. Соціальна робота у територіальній громаді: теорія та практика [Текст] : підручник / М. І. Пірен. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 328 с.
11. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. Доступно з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
12. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України № 2558-III від 21.06.2001. Доступно з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2558-III>
13. СемигінаТ. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
14. Слосанська, Г.І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / Ганна Слосанська ; Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль : Осадца Ю. В. 2018. 381 с.

15. Соціальна робота в Україні : навч. посібник / за заг. ред. І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. К., 2004. 256 с.
16. Соціальна робота в Україні: перші кроки / під ред. В. Полтавця. К. : Вид дім КМ Академія, 2000. 236 с.
17. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. 1. *Сучасні орієнтири та ключові технології* / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрович. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
18. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с
19. Соціальна робота з сім'ями: теорії, моделі, ефективні практики [Текст] : монографія. Волинський національний університет імені Лесі Українки. / За редакцією В. Петровича, С. Чернети. Луцьк : ФОП Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 340 с.
20. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 1. Основи соціальної роботи / за заг. ред. Т. Семигіної, І. Григи. К. : Видавн. дім „Києво-Могилянська академія”, 2004. 178с.
21. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 2. Теорії та методи соціальної роботи / за ред. Т. Семигіної, І.Григи. К. : Видавн. дім „Києво-Могилян. академія”, 2004. 224 с.
22. Соціальна робота. В 3 ч. Ч. 3: Робота з конкретними групами клієнтів / за заг. ред. Т.Семигіної, І.Григи. – К. : Видавн. дім „Києво-Могилян. академія”, 2004. 166 с.
23. Соціальна робота: Підручник / В.А. Поліщук, О.П. Бартош-Пічкарь, Н.М. Горішна, Г.В.Лещук, О.Ю. Пришляк / За ред. Н.Г. Ничкало.– Тернопіль: Збруч, 2010. 330 с.
24. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями /Капська А.Й., Пеша І.В., Міхеева О.Ю., Соляник М.Г. К.: «Видавничий Дім "Слово"», 2015. 328 с.
25. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології / С.Я.Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. Луганськ : Альма-матер, 2005. 552 с.
26. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. К. : Центр навч. літератури, 2006. – 464 с.

Додаткова література

1. Активні методи просвітницької діяльності у профілактиці ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки: посібник для спеціалістів приймальників-розподільників, притулків для неповнолітніх та виховних колоній/ За заг. ред. Р.Г.Вайноли, Т.Л. Лях. К.: ТОВ «Перфект Стайл», 2007.
2. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи М.: 2000. 432 с.
3. Грабовенко Н.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самост. роб. студентів з дисципліни «Методи соціальної роботи» (для бакалаврів). К.: МАУП, 2018. 48 с.
4. Доэл М. Практика социальной работы / М. Доэл, С. Шардлоу ; пер. с англ. М. : АО «Аспект-пресс», 1995. 237 с.
5. Зверєва І.Д. Оцінка потреб дитини та сім'ї : від теорії до практики : Навч. посіб.: У 2-х част. / Зверєва І.Д., Кияниця З.П., Кузьмінський В.О., Петрович Ж.В. – К.: Задруга, 2011. Част.1. 224 с.
6. Інвалідність та суспільство : навчальний посібник / заг. ред.: Л. Байда, О. Красюкова. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 188 с. URL: <https://edu.helsinki.org.ua/>.
7. Кейс-менеджмент внутрішньопереміщених осіб : методичні рекомендації / авт.-упоряд.: Н. Є. Гусак. Київ, 2015. 62 с. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/>.
8. Кочубей А. Визит в семью, или практика работы с семьями : учеб. пособие / А. Кочубей, Н. Умарова. Псков : ПОИПКРО, 2002. 118 с.
9. Кривоконь Н. І. Поняття наснаження в аспекті психології соціальної роботи. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2011. Т. XIII, ч. 3. С. 190-198.

10. Кубіцький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. 3-тє вид. доп. і перероб. К.: Міленіум, 2015. 300 с.
11. Куліш А. Publik Relation для громадських (недержавних) організацій . 4-тє вид. К., 2004. 128 с.
12. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.
13. Лопушняк Г. С. Державні соціальні стандарти, гарантії та нормативи: сутнісно-проблемні аспекти *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 491-499. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.
14. Лютий В.П. Соціальна профілактика негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі : навч. пос. К. : Академія праці і соціальних відносин, 2004 .
15. Найкращі практики роботи з підлітками. Методичний посібник / І.О. Нерубасва, А.П. Павловський, А.В. Шебардіна. Київ, 2020 - 180 с.
16. Організація соціально-педагогічної підтримки школярів групи ризику : метод. посіб. / [Алексєєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Куниця Т. Ю., Малиношевський Р. В. та ін.] / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. К. : ТОВ "Артмедіа прінт", 2017. 166 с.
17. Петрович В.С. Групи взаємодопомоги батьків дітей із інвалідністю як складова соціальної підтримки в громаді. *Humanitas*. 2021. №2, С.36–43, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.2.6>.
18. Петрович В.С. Нові підходи у профілактиці ВІЛ/СНІДУ та інших соціально небезпечних захворювань у громаді. *Проблеми та перспективи розвитку територіальних громад в соціальній сфері: матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 24 вересня 2021 р.)*. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 88 с. С.68-73.
19. Петрович В.С. Я хочу бути тренером: настільна книга тренера-початківця : метод. рекомендації. – 3-є вид. доповн. і переробл. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2017. 60 с.
20. Почепцов Г. Паблік рилейшенз : навч. посібник. К. : Знання, 2004.
21. Практична соціальна робота / за ред. Пам. Картер, Т. Джефсса, М.К.Сміта. Амстердам ; К. : Асоціація психіатрів України, 1996. – 184 с.
22. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс : посібник з проведення тренінгу / Н. Гусак, В. Чернобровкіна та ін. ; за заг. ред. Н. Гусак. – Київ : НаУКМА, 2017. 174 с. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/>.
23. Робота з сім'ями, які потребують професійної соціально-педагогічної підтримки / за ред. Т.Ф. Алексєєнко. К. : Основа-Принт, 2007. 128 с.
24. Селигман М. Обычные семьи, особые дети. Системный подход к помощи детям с нарушениями развития / М. Селигман, Р. Б. Дарлинг. – URL: <http://www.e-reading.club/>.
25. Семигіна Т. В. Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2015. URL:: <http://nbuv.gov.ua/>.
26. Семигіна Т.В. Робота в громаді: практика і політика / Т.В. Семигіна. К. : Видавн. дім „Києво-Могилянська академія”, 2004. 180 с.
27. Сидоров В.Н. Профессиональная деятельность социального работника: ролевой подход / В.Н. Сидоров. Винница : Глобус-Пресс, 2006. – 408 с.
28. Синдром професійного вигорання та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти / За наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. К.: Міленіум, 2006. 368 с.
29. Сімейно орієнтована соціальна робота: практичні аспекти : конспект лекцій / За заг. ред. В.О. Кузьмінського та С.С. Лукашова ; [авт.-упоряд.: Кузьмінський В.О., Лукашов С.С.] К. : Молодь, 2010. 128 с.
30. Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками . М., 1999. 272 с.
31. Сорочинська В.Є Організація роботи соціального педагога : навч. пос. / К. : Кондор, 2010. 210 с.

32. Соціальна педагогіка: Словник-довідник. / За заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. К., 2006. 465с.
33. Соціальна педагогіка: теорія і технології / за ред. І.Д. Зверєвої. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 316 с.
34. Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посібник / за ред. А.Й.Капської. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 352 с.
35. Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді : монографія / [Алексєєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Малиношевський Р. В. та ін.] / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. К. : ТОВ "Задруга", 2017. 168 с.
36. Технології соціальної роботи за місцем проживання : навч. посібник / укладачі Іващенко К. В., Коцур І. В. Умань : ФОП Жовтий О.О., 2015. 101 с.
37. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності : навч. пос. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 248 с.
38. Шендеровський К.С. Профілактична соціальна робота: теорія і практика К., 2007. 144 с.
39. Шмагалскі Є. Самодопомога : технологія соціальних / Є. Шмагалскі, Й. Маршал, П. Йордан. – Київ : Ресурсний центр «Гурт». URL:: <http://gurt.org.ua/>.
40. Экокарта: составление карты семейной системы URL:: <http://soc-work.ru/>.
41. Яровой В. Зв'язки з громадськістю (Основи PR для неурядових організацій)./ Яровой В., Гладков Е. Хмельницький: Молодіжна ліга, 2000. – 96 с.

Інтернет-ресурси

Електронні бібліотеки: URL: <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>
 Міністерство соціальної політики URL: <http://www.msp.gov.ua/news/14614.html>.
<https://www.prostir.ua/?news=perspektyvy-reformuvannya-sotsialnyh-posluh;>
[http://www.niss.gov.ua/articles/763;](http://www.niss.gov.ua/articles/763)
 Веб-ресурс «Громадські ради»: <http://gromrady.org.ua>
 Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання»: URL: <http://www.ednannia.kiev.ua>
 Сайт «Громадський простір»: URL: <http://www.civicua.org.ua>
 Социальный заказ как инструмент социальной политики. Обзор зарубежного опыта. URL:: <http://un.by/f/file/obzor-zarub-opita.pdf>
 Соціальна робота в Україні: теорія і практика: науково-методичний журнал. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>